

Dnia 25 września 2017 r

Prof. dr hab.n.med. Jerzy Loba

Klinika Chorób Wewnętrznych i Diabetologii
Wydział Nauk o Zdrowiu
Uniwersytet Medyczny w Łodzi

RECENZJA

rozprawy na stopień doktora nauk medycznych **mgr Aleksandry Błońskiej** pt.
„Wykrywanie niepożądanych reakcji pokarmowych u pacjentów z zespołem jelita
nadwrażliwego jako podstawa doboru diety eliminacyjnej” wykonanej w Zakładzie
Żywienia Klinicznego i Diagnostyki Gastroenterologicznej; **promotor: dr hab.n.med.
Cezary Chojnacki**

Zespół jelita nadwrażliwego to jedna z najczęściej występujących chorób czynnościowych przewodu pokarmowego. W obrazie klinicznym dominują wzdęcia brzucha, nawracające bóle o różnym stopniu nasileniu i o charakterze kolki jelitowej oraz zmienny rytm wypróżnień. Dolegliwości te występują zwykle okresowo, ale mogą mieć również stały charakter co sprawia, że choroba ta może być bardzo uciążliwa i tym samym może w istotnym stopniu obniżać jakość życia pacjentów. Fakty te sprawiają, że zarówno koszty leczenia jak i koszty społeczne występowania zespołu jelita nadwrażliwego mogą być stosunkowo wysokie.

Leczenie pacjentów dotkniętych tą chorobą nie jest łatwe przede wszystkim z tego powodu, że patogeneza tego zespołu jest wieloczynnikowa i w związku z tym leczenie musi być kompleksowe. Interwencja terapeutyczna obejmuje działania w zakresie farmakoterapii, psychoterapii oraz stosowania odpowiednio dobranej diety. Działania lecznicze powinny być dobrze przemyślane i indywidualnie dopasowane do konkretnych pacjentów. Ustępowanie objawów klinicznych często nie ma charakteru trwałego i po pewnym czasie dolegliwości nawracają szczególnie po błędach dietetycznych często trudnych do uniknięcia. Szczególnie ten fakt jak i stosunkowo wysoka częstość występowania zespołu jelita nadwrażliwego w naszym społeczeństwie sprawia, że temat pracy podjęty przez Doktorantkę oceniam jako aktualny i jednocześnie bardzo ważny.

Przedstawiona mi do recenzji rozprawa na stopień doktora nauk medycznych mgr Aleksandry Błońskiej zawiera 116 stron typowego wydruku komputerowego i obejmuje 11 rozdziałów wraz z aneksem zawierającym spis rycin i tabel oraz zgodę Komisji Bioetycznej.

We wstępie Autorka wyczerpująco omówiła zagadnienia związane z patofizjologią i terapią zespołu jelita nadwrażliwego i w pełni uzasadniła wybór tematu swojej pracy. Bardzo interesujące są te fragmenty tekstu, w których Doktorantka omówiła zagadnienia dotyczące nadwrażliwości pokarmowej i roli związanych z tym zjawiskiem mechanizmów generujących pełen obraz kliniczny zespołu jelita nadwrażliwego.

W kolejnym rozdziale w sposób jasny i konkretny zostały przedstawione cele rozprawy. Autorka postanowiła przede wszystkim ustalić częstość występowania przeciwciał IgG zależnej od nadwrażliwości pokarmowej, ocenić zależność między spożywaniem nietolerowanych produktów pokarmowych a występowaniem dolegliwości, postanowiła ocenić czas pasażu ustno-kątniczego oraz jego związku z charakterem dolegliwości oraz zbadać wpływ diety eliminacyjnej na występowanie dolegliwości wśród wybranych pacjentów.

Badania zostały przeprowadzone w grupie 90 pacjentów z rozpoznanym zespołem jelita nadwrażliwego wg Kryteriów Rzymskich III będących w wieku od 18 do 49 lat, w tym u 61 kobiet i u 29 mężczyzn leczonych w Klinice Gastroenterologii UM w Łodzi. Grupę kontrolną stanowiło 30 odpowiednio dobranych osób zdrowych. Autorka dokładnie opisuje kryteria włączenia do badania oraz kryteria wyłączenia. Brakuje jednak informacji kiedy – w jakim czasie - badanie było przeprowadzone i czy dobór próby miał charakter losowy. Zastosowana metodyka poszczególnych badań szczegółowych klinicznych i biochemicznych przeprowadzonych w ramach zaplanowanego eksperymentu nie budzi natomiast żadnych zastrzeżeń. Zarówno dobór poszczególnych metod badawczych oraz sposób ich wykonywania został zrealizowany bez zarzutu. Metody statystyczne również oceniam jako właściwie dobrane. Całość postępowania metodycznego i sposób wykonywania poszczególnych czynności w ramach procesu badawczego stanowił więc gwarancję uzyskania rzetelnych wyników.

Wyniki badań zostały przedstawione w 34 tabelach i na 40 rycinach. Całość przeprowadzonych badań została bardzo dobrze udokumentowana i ostateczne wyniki nie budzą żadnych zastrzeżeń. W tym miejscu należy podziwiać pracowitość skrupulatność i rzetelność Doktorantki w przytaczaniu poszczególnych faktów, które stanowią zbiór bardzo ciekawych informacji.

W kolejnym rozdziale Doktorantka przeprowadziła dyskusję dotyczącą uzyskanych przez siebie wyników badań. W oparciu o piśmiennictwo polskie i światowe oraz przytaczając własne poglądy i oceny Autorka po kolei omówiła uzyskane w swojej pracy wyniki badań. Dyskusja została przeprowadzona w sposób świadczący o doskonałej znajomości omawianych zagadnień i jednocześnie dowodzi pełnego opanowania warsztatu prowadzenia badań naukowych przez Doktorantkę. Przytaczane poszczególne pozycje piśmiennictwa świadczą również o doskonałej znajomości omawianych zagadnień. Dowodzą posiadania głębokiej wiedzy przez Autorkę w zakresie problemów związanych z wpływem poszczególnych składników pokarmowych na reakcje przewodu pokarmowego wynikającą z istnienia nadwrażliwości na poszczególne składniki pokarmowe.

Wnioski wyprowadzone z uzyskanych przez Autorkę wyników badań nie budzą najmniejszych zastrzeżeń, zostały bowiem sformułowane w całości w oparciu o badania przeprowadzone samodzielnie przez Doktorantkę i są zgodne z celami pracy.

Rozdział Piśmiennictwo obejmuje 256 pozycji w większości odpowiednio dobranych i zaczerpniętych ze źródeł bibliograficznych zarówno polskich jak i światowych. Poszczególne pozycje zostały właściwie dobrane co szczególnie potwierdza biegłość Doktorantki w znajomości omawianych zagadnień. Uwaga moja dotyczy jedynie liczby przytaczanych źródeł, których jest zbyt dużo. W celu potwierdzenia niektórych faktów Autorka powołuje się czasami na kilka pozycji piśmiennictwa, gdy można by było przytoczyć w danym miejscu jedną lub najwyżej dwie pozycje ograniczając w ten sposób ogólną liczbę cytowań.

W podsumowaniu mojej recenzji pragnę stwierdzić, że przedstawiona mi do oceny rozprawa na stopień doktora nauk medycznych mgr Aleksandry Błońskiej stanowi samodzielny dorobek naukowy Doktorantki i jednocześnie jest dowodem pełnego opanowania warsztatu badań naukowych. Stanowi oryginalne rozwiązanie zadanego problemu naukowego i wskazuje na szczegółową wiedzę teoretyczną Autorki w dziedzinie dietetyki i czynnościowych zaburzeń przewodu pokarmowego. Praca jest oparta o materiał kliniczny samodzielnie zebrany przez Doktorantkę, w ciekawy sposób ujmując zagadnienia z pogranicza dziedzin. Moje uwagi nie mają charakteru merytorycznego i dotyczą spraw związanych z redakcją pracy. Wnoszę więc do Wysokiej Rady Wydziału Wojskowo-Lekarskiego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi o dopuszczenie mgr Aleksandry Błońskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

KIEROWNIK
Kliniki Chorób Wewnętrznych i Diabetologii
Centralnego Szpitala Klinicznego
Uniwersytetu Medycznego w Łodzi
prof. dr hab. n. med. Jerzy Loba